

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 26. avgusta 1898.

Politiški oddelek.

Pohlepni Madjar.

Cislitvanska krvavi zdaj že celih trideset let za monarhijo. Dualizem jej nalaga ogromnih žrtev, tako da gineva vse njeno gospodarstvo, in da mineva blagostanje prebivalstva, v tem, ko se Madjarska na naše troške trgovinsko in politično utrja in krepi in si tako pripravlja pogoje za popolno samostojnost in neodvisnost.

Prav ta teden se vrše v Budimpešti zopet važna posvetovanja o naši usodi. V sredo so se začela zopet pogajanja mej avstrijsko in mej ogersko vlado in vse okolnosti svedočijo, da hočejo Madjari sedanjo cislitvansko krizo porabiti v to, da bi naši državni polovici zopet enkrat puščali kri, da bi si zopet za deset let zagotovili kar možno največje koristi od dualizma in kar možno najmanjše žrtve.

Načrt ogerskega ministerskega predsednika barona Banffyja je sedaj jasen in umevno je sedaj tudi, zakaj se je z vsemi silami ustavljal provizoričnemu podaljšanju sedanje nagodbe ter zahteval, da se mora nagodba ali definitivno obnoviti, ali pa nadomestiti s trgovinsko pogodbo. Madjari so zopet enkrat dokazali, da se vse drugačni politiki, nego aristokratski državniki, kateri vladajo v Cislitvanski.

Pri pogajanjih, katera so se začela v sredo mej avstrijsko in mej ogersko vlado, se gre za to, da se doseže porazumljenje o nagodbeni vsebini in o načinu uveljavljanja definitivne nagodbe. Način uveljavljanja je tisti revolver, s katerim skuša ogerska vlada prisiliti dunajsko vlado, da se vsem njenim zahtevam v meritornem oziru uda.

Banffy zahteva, naj se uveljavi ničvredna, za Cislitvansko skrajno neugodna, za Ogersko veleugodna nagodba, na katero se je bil dogovoril z Badenijem in povrh zahteva še, naj se ta nagodba premeni tako, da

se opusti jedina koncesija, katero je Avstrija dosegla, naj se opusti odprava mlinskega obrata in naj tudi v tem oziru ostane vse pri starem.

Ta zahteva pohlepnih Madjarov je nečuvena in prej podobna cestnemu ropu, kakor čemu drugemu. Še nikdar se niso Madjari tako pokazali, kakor sedaj, ko poskušajo na tak način izsiliti zanje kar najugodnejšo nagodbo, a najžalostnejše je to, da se je bati, da bo avstrijska vlada odnehala in da zmagajo Madjari popolnoma.

Strah, da odneha dunajska vlada, izvira od tod, ker je znano, da hočejo izvestni visoki krogi, naj se nagodba obnovi za vsako ceno in na vsak način, ter od tod, da za tako nagodbo ne bo nikdar dobiti večine v parlamentu, a ogerska vlada bo le tedaj privolila, da se nagodba uveljavi s § 14., ako se uveljavi za deset let in ako bo nagodba zanjo tako ugodna, kakor želi, sicer pa nikdar.

Iz predstoječega je razvidno, da je položaj dunajske vlade skrajno neugoden in umevno je, da hoče vsa sredstva poskusiti, samo da se iz njega reši. In prvo sredstvo v to naj bo preklic jezikovnih naredb. Na ta način upa vlada, da se izogne vsem neugodnostim: Ne bo jej treba kršiti ustave in ne bo treba odjenjati vsem ogerskim zahtevam. Vlada ve, da bi Madjari postali dosti obzirnejši in popustljivejši, ako bi videli, da more dunajska vlada pravočasno rešiti nagodbo parlamentarnim potom, a da se to doseže, hoče vlada preklicati jezikovne naredbe.

Vlada si je svoje stiske sama kriva in zato slovanske stranke nimajo prav nobenega vzroka, biti proti njej obzirne. Da je vlada na spomlad se odločila na energičen korak, bi bila imela dovolj časa, spraviti nagodbo pod streho in bi ne bila sedaj na milost in nemilost izročena nenasitnim madjarskim revolver-politikom. Po Badenijevem in Gautschevem brezuspešnem poskusu je bil čas, razpustiti državni zbor in oktroirati Taaffejev volilni red. S tem bi bil narejen konec nemški obstrukciji, v parlamentu bi bile zavladae zopet redne razmere in vlada bi se bila mogla z vso energijo lotiti nagod-

benih pogajanj ter jih voditi toliko uspesnejše, ker bi bila Ogerska vlada vedela, da ima opraviti s parlamentom, kateri se ne da izkoristiti in ki ve, da je Ogerski nagodba potrebnejša, kakor Cislitvanski.

Thun je zamudil ugodni trenutek, ni se upal, porabiti najpravičnejšega sredstva in zato je sedaj v tako klavernem položaju, da si ne ve pomagati drugače, nego da pade pred nemškimi obstrukcionisti na kolena.

Ali pa bodo slovanski narodi dovolili, da se na njih troške izvrši ta igra? Čehi pravijo da ne, in mi smo mnenja, da morajo tudi Slovenci vladi zaklicati energičen ne. Ako bi vlada preklicala jezikovne naredbe in zajedno zahtevala, naj Slovani ne ustavijo parlamentarnega delovanja, in naj ne onemogočijo rešitev za Cislitvansko slabe nagodbe, tedaj upamo, da izpolnijo slovenski poslanci svoje nešteto krat dane obljube.

Ako hoče imeti vlada parlamentarnim potom uveljavljeno nagodbo, se mora napram Slovanom ravnati po geslu do ut des sicer je ne sme dobiti.

Politični pregled.

Državni zbor. — Po poročilih raznih časopisov skliče vlada državni zbor na dan 12. septembra.

Demisija Thunovega ministerstva. — Poroča se, da je Thunovo ministerstvo pripravljeno žrtvovati samo sebe, da le omogoči parlamentarno obnovitev nagodbe. V ta namen hoče takoj po preklicu jezikovnih naredb demisionirati. Iz češkega vira se poroča, da na preklic jezikovnih naredb še misliti ni in tudi ne na odstop Thunovega ministerstva.

Cesar bo interveniral. — V budimpeštanskih listih je čitati, da hoče cesar poklicati k sebi voditelje vseh strank in jim prigovarjati, naj odobre nagodbo, kakor jo bo vlada predložila, ter naj ne delajo obstrukcije.

Nemški obstrukcionisti nikdar zadovoljni. — Slovanski politiki in časnikarji so že mnogokrat dokazovali, da je nemška obstrukcija plod nemškonacijonalnega gibanja in da ne bo ponehala, tudi ako vlada jezikovne naredbe prekliche. Nemškonacijonalno časopisje zatrjuje sedaj, ko se je raznesla govorica, da hoče vlada preklicati jezikovne naredbe, da nemško nacijonalna stranka ne odneha poprej od obstrukcije, dokler ne ve, je-li vlada preklicala jezikovne naredbe brezpogojno. Ako bi bila vlada Čehom za preklic jezikovnih naredb dala kake koncesije, da prepreči njih opozicijo, potem hočejo nacijonalci z obstrukcijo nadaljevati.

Maloruska spomenica. — V Lvovu so maloruski zaupni možje sklenili, predložiti cesarju in ministerskemu predsedniku grofu Thunu obsežno spomenico. V tej spomenici se pritožujejo, da jih Poljaki na vseh poljih majorizirajo in terorizirajo ter da jim kratijo cerkvene, narodne, socijalne, gospodarske in kulturne pravice. Poljaki store vse, da bi zatrli narodni značaj Malorusov. Zategadelj odklanjajo Malorusi z vso odločnostjo v poljksem deželnem zboru sklenjeno adreso, ki zahteva deželno avtonomijo za Gališko češ, potem bi bili Malorusi izročeni Poljakom na milost in nemilost. Spomenica prosi, da bi se položaj maloruskih kmetov zboljšal z žnižanjem davkov, da bi se pomnožilo število maloruskih ljudskih in srednjih šol, da bi se gališki deželni šolski svet razdelil v poljsko in malorusko sekcijo ter da bi se razširile pravice maloruskega jezika v šolah in v uradih. Zlasti žele Malorusi splošne in direktne volitve. Spomenica našteva nebroj slučajev poljskega političnega nasilstva ter prosi za pravično in nepristransko deželno upravo.

Pruske naredbe za avstrijske Nemce. — Iz letnega poročila nemškega schulvereina v Berlinu je razvidno, da je minolo leto priromalo iz Nemčije v Avstrijo 50.000 mark v nemško-politične namene. Od te svote so porabili za Češko 30.850 mark, ostalo pa za druge namene. Kaj bi ti isti Nemci rekli, ako bi ti Slovani iskali podpore v Rusiji?

Hrvatska. — Vesti o odstopu bana grofa Khuena-Hedervaryja so utihnile, vendar trde listi, da mej banom in ogerskim ministerskim predsednikom baronom Banffyjem nastali konflikt ni poravnani in da se hoče Banffy iznebiti bana takoj, čim dožene nagodbo.

Ogerska. — Zadnji čas so se zopet začeli gibati slovanski narodi na Ogorskem, Slovaki in Srbi, dočim se Malorusi in Hrvatje niti ne ganejo. To gibanje je nastalo, ker je velika nagodbena kriza približala eventualnost, da pride tudi na Ogorskem do velikih prememb, a na to eventualnost hočejo Slovaki in Srbi biti pripravljeni tako, kakor so že davno pripravljenei Rumuni. Madjarom to seveda ni po volji in jeli so že vpiti o panslavizmu ter dolžiti cislitvanske Slovane, da hujskajo Srbe in Slovake proti Madjarom.

Belgija. — Tudi Belgija hoče svojo naselbino na Kitajskem. Ponudila je kitajski vladi 30 milijonov frankov, če jej odstopi eno lukko in primeren del zemlje. Belgija hoče v slučajih, da dobi ondi svoj delež, napraviti bojno ladijevje, s katerim bi nastopila tudi v svojem afriškem Kongu. Ker ima Belgija baje Rusijo in Francijo za seboj, se ji utegne namera posrečiti. V toliko so se že ustanovili Belgijci na Kitajskem, da se je zgradba neke železnice izročila neki belgijski družbi. Začetek je storjen.

Nemški cesar in Palestina. — Oktobra meseca odpotuje v Palestino nemški cesar s cesarico. Temu potovanju se pripisujejo razni pomeni. Pred vsem se zatrjuje, da nemški cesar potuje tja na povabilo turškega sultana, ki je poskrbel za najobsežnejše priprave v namen slovesnega sprejema nemške cesarske dvojice. Ker bode v Jeruzalemu cesar tem povodom otvoril protestantsko cerkev, poročajo tudi listi, da cesar pojde tja kot mejnarodni poglavar protestantizma in ob tej priliki prijavljajo statističke podatke o Palestini. Jeruzalem šteje 73.000 prebivalcev, od teh je 55.000 judov, 7660 mohamedancev, ostali so kristjani; mej temi pa je 2300 katolikov, pravoslavni nekaj nad 5000, tako, da je v Jeruzalemu k večjemu 400 luteranov, za katere so zgradili novo cerkev. V Betlehemu je cerkev za 40 protestantov, v Nazaretu za 100 oseb. V ostalih mestih je še okoli 100 luteranov. Utrditi luteranstvo v Palestini, je gotovo tudi namen cesarjevega potovanja tja.

Irska. — Minole dni so v Dublinu praznovali stoletni spomin na nesrečno bitko pri Castlebarju, v kateri so bili Irci premagani in vsled katere je Irska zgubila svobodo, katere še do danes ni zopet dobila. Koliko plemenitih mož, ki so se bojevali za zopetno svobodo Irske, je že padlo. Nasilstvo Anglije jih je ugonobilo. Gladstone in Parnell, ki sta se toliko potegovala za ubogo zanemarjeno Irsko, sta legla v grob. Ker se ni posrečilo tema velikanoma, pridobiti Irski svobode, je sploh še malo upanja, da bi se ista kedaj dosegla. Anglija hoče biti neomejena gospodovalka, blagor ljudstva irskega ji ni mari. Kaj, ko bi Anglija enkrat ne doživela zaradi Irske maščevanja, kakor ravno sedaj Španjska zaradi Kube!

Rusija in Kitajska. — Močno bole Anglijo veliki uspehi Rusije na Kitajskem. V kakem pretilnem smislu gromeli so že listi in državniki angleški napram Rusiji! Seveda preveč si niso upali zarohneti in to bodo zdaj še tem manj storili, ker so izvedeli, da obstoji mej Rusijo in Kitajsko tajna pogodba. Ta obstoji že nekaj let, a prišla je v javnost še le zdaj. Pogodba je ofenzivna zveza mej obema silama. Kitajska se obveže, da smatra Rusijo kot silo, ki ima prevladajoč vpliv v vseh vprašanjih notranjske kupčijske politike, dočim podpira Rusija Kitajsko proti angleškim zahtevam. Ru-